

La música d'El tercer home: Anton Karas i la seva cítara

Házael González

Quan passa el temps i una obra d'art es converteix en allò que anomenem "un clàssic" per mèrits propis, totes les circumstàncies que envolten la gènesi i producció de l'obra no triguen gaire en convertir-se en llegenda i precisament això és el que passa a tot el que envolta la creació d'un mite tan complex com és la pel·lícula *El tercer home* (*The Third Man*, Carol Reed, 1949), de la qual, sens cap dubte, podem parlar de la música com un element essencial per a la construcció (i consecució) d'aquest estatus.

Com tothom sap de sobres, la pel·lícula transcorre a la Viena de postguerra, després d'una Segona Guerra Mundial que ha deixat la ciutat plena d'edificis enderrocats i amb un magnífic mercat negre que prospera entre la complicada situació política que representa la divisió en quatre sectors diferents. Sembla que foren aquestes característiques tan especials les que seduïren el productor Alexander Korda i al director Carol Reed per proposar al novel·lista Graham Greene que fes un guió ambientat directament allà, i sembla que precisament per això la ciutat (i aquest moment concret) sigui tant la principal protagonista com la inspiradora d'escenes, moments i elements, i un d'aquests elements va ser un músic de carrer que

tocava un curiós instrument anomenat cítara, i que responia al nom d'Anton Karas.

Es pot imaginar amb facilitat la impressió que un músic de carrer amb el talent de Karas va causar al director: és ben fàcil situar aquell músic prim d'ulleres amb la seva cítara (que l'havia acompanyat durant tot el conflicte anterior, i que sempre havia pogut reemplaçar quan la guerra li havia arravatat) tocant melodies curioses recolzat contra els murs o als cafès. I malgrat Karas no tingués massa experiència com a compositor (i ni molt menys com a compositor de música de cine, la qual cosa va fer que Korda volgués canviar-ho més d'una vegada), Reed va quedar tan captivat per la cítara que no es va aturar fins aconseguir que fos ell qui fes la banda sonora, portant-lo a Londres i fent que treballés fins a catorze hores diàries durant dues setmanes. I així és com va néixer el famós "The Harry Lime theme", que obre la pel·lícula mostrant la cítara i el seu ball de cordes: fill d'un músic de carrer, hereu de la guerra més gran mai vista, conservador d'un esperit únic (la ciutat era completament distinta cinc anys abans, i ho seria molt més cinc anys després), i fixat per sempre al cel·luloide i a la cara d'Orson Welles, la seva melodia roman a les orelles de tota la humanitat com un testimoni irremplaçable.

I això, és clar, va demostrar dues coses: que Reed tenia raó, i que Karas tenia tot el dret de fer-se famós, encara que ell no volgués, i és que aquell mateix any 1949 es varen vendre ni més ni menys que mig milió de còpies del famós tema, un fet que mai abans havia passat. I després de gires de concerts i visites il·lustres arreu del món, el seu autor va tornar a Viena per obrir un cafè i convertir-se en una atracció turística de la qual fins i tot es va deslligar, perquè a ell li agradava la senzillesa, i prou.

Perquè Karas tenia talent, sí, però un talent senzill: més enllà del famós tema, si escoltem la resta de la música ens adonem que gairebé tots els temes són senzilles variacions, o construccions subtils que de vegades no encaixen del tot als fotogrames, però precisament tal vegada el gran valor de la música de Karas sigui el de posar-li banda sonora no a una pel·lícula, sinó a un moment determinat, a una sensació, a una vivència, a uns fets que per dret propi s'han convertit en llegenda, de la mateixa forma que les cares anònimes dels vienesos varen posar rostres als carrers (i a les desgràcies) d'aquella ciutat. I això, ni més ni menys, és el que és la música d'El tercer home.

Una música de la qual, afortunadament, amb el pas dels anys se n'han fet distintes edicions que permeten gaudir-la així com déu mana, ja sigui amb els diàlegs i efectes de so de la pel·lícula inclosos, amb les peces tal com les interpretava el seu creador Karas, o amb partitura rescatada (i reinterpretada) per professionals com Gertrud Huber. ■

